

50 JAAR

STREEKGEMEENTE

FRIESLANDS END

Protestantse
Kerk

50 Jaar Streekgemeente Friesland's End.

	Blz.:
Voorwoord.	3
Verleden: hetgeen er aan vooraf ging.	4
Heden: 50 jaar Streekgemeente Friesland's End.	11
Toekomst: hetgeen nog komt.	37

Oosterwolde Fr., oktober 2023.
Tjeerd Oenema

Voorwoord.

Een 50-jarig jubileum biedt een mooie gelegenheid voor een terugblik, om mee te geven. In 1973 is de Streekgemeente Frieslands End ontstaan. De laatste twintig jaar was dit een samenwerkingsverband tussen de kerken van Boijl, Elsloo en Makkinga. Door de aanstaande fusie van de kerken van Elsloo en Makkinga bestaat vanaf 01-01-2023 onze streekgemeente uit 2 kerken, namelijk Boijl en Makkinga-Elsloo.

Dankbaar en een reden om dit met elkaar te vieren, als een kleine, bescheiden doch actieve gemeente. De inwoners van onze dorpen hechten veel waarde aan de kerkgebouwen, een traditie van kerkgang is er veel minder. De kerkdiensten worden dan ook door een klein maar trouw groepje mensen bezocht. Uitzonderingen hierop zijn bijzondere diensten, zoals Kerstavond en Paasmorgen. Dan weten veel dorpsgenoten de kerk te vinden en waarderen de gastvrijheid en laagdrempeligheid in onze diensten. Wij weten ons deel van Gods volk onderweg en dat betekent beweging en verandering.

Complimenten aan Tjeerd Oenema op de wijze waarop hij dit prachtige boekje heeft samengesteld. Op realistische wijze wordt de afgelopen 50 jaar van Frieslands End beschreven. Een periode die niet altijd gemakkelijk is geweest. Maar desondanks als kleine gemeente voelen wij ons aangesproken door de woorden van Jezus: "Jullie zijn het zout van de aarde en het licht voor de wereld." Wij mogen ons waardevol voelen en bruikbaar voor God. Als gemeente zoeken wij de ontmoeting met God en met elkaar en tegelijk voelen we ons verbonden met de mensen in onze dorpen en de wereld om ons heen. Wij willen proberen te leven zoals Jezus ons dat heeft voorgeleefd. We wensen u veel leesplezier.

Namens de streekkerkenraad van Frieslands End
Dieneke Grit, kerkelijk werker
Annie van der Zijl, voorzitter a.i.

Verleden: hetgeen er aan vooraf ging.

Vóór de Hervorming kennen de Stellingwerven diverse parochiedorpen, waar een pastoor werkzaam is. Zoals in de Laurentiusvicarie in Makkinga, de Catharinavicarie in Elsloo, de vicarie in Langedijke, de Vitusvicarie in Oldeberkoop, de Dionysiusvicarie in Nijeberkoop en de Martinusvicarie in Boijl. In deze tijd is het de priester Jacobus Rudolphi, die de overgang naar de Hervorming wel wil maken en na een minimale opleiding door de Classicale Vergadering tot predikant, kan hij als predikant in een kerkelijke gemeente worden geplaatst.

In de gehouden synode te Franeker in 1595 wordt besloten, “dat uijt yedere classe gesonden sullen worden twee dienaeren in den Seewenwouden, ten eynde sij aldaer den lieden in den evangelische leere sullen moeghen onderrichten.” En zo wordt door de Classis Sneek de hierboven genoemde Jacobus Rudolphi in 1597 als predikant naar deze gebieden voor de gehele ‘Gritenye Oost-Stellingwerf’ gestuurd. In 1611 splitsen de dorpen Oosterwolde, Fochteloo, Appelscha, Donkerbroek en Haule zich van de andere kerken in Oost-Stellingwerf af om kerkelijk te worden samengevoegd tot één gemeente en een eigen predikant te beroepen. Dit wordt ds. Johannes de Bruine van Eelde, die rond mei 1612 naar Oosterwolde afreist.

En in datzelfde jaar 1611 gaan Oldeberkoop, Nijeberkoop, Makkinga, Elsloo en Langedijke samen verder met ds. Jacobus Rudolphi, die in 1624 te Oldeberkoop overlijdt.

Daarna komen hier de volgende predikanten:

Van 1624 tot 1638 predikant Henricus Bottenius.

Na het overlijden van ds. Bottenius op 28 november 1638 te Oldeberkoop, vindt er op een gegeven moment een afsplitsing van Olde- en Nijeberkoop plaats, die samen verder gaan met predikant Arnoldus Henrici Broeksmid, afkomstig van Kampen.

Dit betekent dat de dorpen Makkinga, Elsloo en Langedijke ook samen verder gaan. Vanaf dat moment staan hier de volgende predikanten:

Van 1640 tot 1652 predikant Johannes Jacobus Munckerus.

Van 1653 tot 1673 predikant Gerardus Bernardus Holtrup.

Van 1674 tot 1681 predikant Petrus Arundaeus.

Later, als hij predikant van Engelum is, doopt hij in Engelum op 25 maart 1703 dochter Foek van de 'holtphester' F. Eysinga van Burmania en Willhelmina Tamminga en "na deelname aan het doopmaal op Syrtema State met Mr. Wiltje Simons, begeeft hij zich 's middags tussen 3 en 4 uur naar huis, maar bezwijkt onderweg."

Van 1681 tot 1693 predikant Johannes Leli(e)bloem.

Van 1693 tot 1736 predikant Pyter Tjepckes (Petrus Tiberii) Hania.

Van 1737 tot 1790 predikant Johannes Jellema.

Van 1792 tot 1821 predikant Johannes Cornelis (Wiersma) Swalue.

Hij is begraven op de begraafplaats van Langedijke: op de plek waar in de kerk de preekstoel heeft gestaan.

Van 1823 tot 1827 predikant Hendrik Kreling Dirks Buisman.

Van 1828 tot 1833 predikant Johannes Dijck Fledderus.

Van 1833 tot 1836 predikant Jan Sickens Boelens.

Van 1836 tot 1842 predikant Hendrik (Henricus) Offerhaus.

Van 1842 tot 1849 predikant Jacobus Reiners.

Van 1849 tot 1853 predikant Herman Dirk Ouwersloot.

Van 1854 tot 1859 predikant Albert Adriaan Hingst.

Van 1859 tot 1869 predikant Nanno Sierts Kappers.

Van 1869 tot 1870 predikant Atto Hendriks van Dam.

Van 1871 tot 1874 predikant Gerardus Jacobus (Gerard Jaques) ten Brummeler Andriessie.

Van 1874 tot 1878 predikant Petrus Bruining.

Van 1878 tot 1882 predikant Abraham van Laer Jr.

Van 1882 tot 1911 is de gemeente Makkinga c.a. vacant.

In deze tijd zijn een aantal beroepen gedaan op predikanten, maar die bedanken.

Verder neemt een deel van die tijd (van 1892 tot 1910) de godsdienstonderwijzer ds. Nanno Geerts van Brederode diensten waar.

Deze tijd kent 13 predikanten, die hier consulent zijn geweest.

Van 1912 tot 1913 predikant Dirk Edens.

Hij overlijdt te Makkinga op 20 juni 1913, nog maar 40 jaar: ruim een jaar hier predikant en "reeds nu in de kracht van zijn leven plotseling door den dood uit het midden zijner gemeente weggerukt." (Nieuwsblad van het Noorden van 27 juni 1913.)

Van 1913 tot 1919 is de gemeente Makkinga c.a. weer vacant.

In deze periode preekt op zondag 28 juli 1918 in Elsloo ds. Lambertus Oostrom van Wolvega. Op de terugweg op de fiets is hij tussen Makkinga en Oldeberkoop in een sloot gereden. Per rijtuig is hij naar Wolvega vervoerd en is dan nog steeds buiten kennis. Maar hij herstelt gelukkig wel weer.

Van 1919 tot 1923 predikant Frederik Herman Bruins.

Van 1923 tot 1926 is Makkinga c.a. weer vacant.

Van 1926 tot 1940 predikant Fokko Tammo Tammens.

Van 1940 tot 1946 is de gemeente van Makkinga c.a. wederom vacant.

Van 1946 tot 1948 hulppredikant Pieter Johannes de Ridder.

Een paar maanden voor de bevestiging van ds. De Ridder in de gemeente van Makkinga c.a. vindt de begrafenis plaats van vier jonge mensen uit Makkinga, die bij Drachtster-Compagnie op 10 juni 1946 bij een ernstige aanrijding tussen een personentram en een vrachtauto met personen er in, zijn verongelukt. Dat zijn: Hendrik Tjassing, 31 jaar; Anne de Boer, 16 jaar; Jan Bergsma, 15 jaar; en Piet Nienhuis, 11 jaar. De afscheidsdienst van de overledenen vindt plaats op 14 juni 1946 vanuit de kerk van Makkinga om 14.00 uur en wordt geleid door ds. De Ridder.

Onder ds. De Ridder ontstaat in 1973 de Streekgemeente Frieslands End.

Van 1948 tot 1951 volgt weer een vacante periode.

Van 1951 tot 1955 predikant Willem Sangers.

Zijn bevestiging en intrede is op zondag 1 april 1951 in de kerk van Makkinga met een 230-tal bezoekers.

In 1953 maken in de kerk van Makkinga het koorhek en de kerkenraadsbanken plaats voor een nieuw liturgisch centrum.

Op zondag 15 maart 1953 wordt dit nieuwe liturgisch centrum ingewijd met een kerkdienst, geleid door ds. Sangers.

Het bestaat uit een vaste Avondmaalstafel, die voor de kansel is geplaatst en een lessenaar. Op de tafel staat een tinnen Avondmaalsstel, "geflankeerd" door 2 kaarsen. Van de lessenaar hangt een doek, nu in de paarse kleur van de Lijdenstijd met het Griekse Christus-monogram erop.

Ds. Sangers heeft in deze dienst als tekst genomen:

Jacobus 1:6 "Wie twijfelt, gelijkt op een golf der zee, die door de wind aangedreven en opgejaagd wordt." Verder vergelijkt hij de voortgang van al het kerkenwerk in de wereld "met een machtige karavaan, die wel vaak wordt aangeblaft, maar onder Gods hoede gestaag voortgaat, reeds meer dan negentien eeuwen lang." (Friese koerier: onafhankelijk dagblad voor Friesland en aangrenzende gebieden van 17 maart 1953.)

Op woensdag 15 juni 1955 leidt ds. Sangers een wijdingsdienst van bezoekers, die de familienaam Makkinga voeren en afstammen van Evert Jacobs. Zijn vader Jacob, afkomstig uit Makkinga, krijgt op 7 juni 1732 het Burgerrecht van de Stad Ommen, die in elk geval genoemde zoon Evert had. In 1759 doet deze Evert Jacobs van Makkinga belijdenis in Ommen, trouwt er en krijgt met zijn vrouw Jennigje Hannessen 6 kinderen. Op 22 april 1797 is Evert Jacobs Makkinga lid van de municipaliteit van Ommen en is hij ondertekenaar van ondertrouw- en huwelijksakten. Van 1803 tot 1811 bekleedt hij van de Stad Ommen het burgemeestersambt.

Tijdens het bezoek van de families Makkinga is er ook een foto in de kerk van Makkinga gemaakt en bij het artikel in de Leeuwarder courant: hoofdblad van Friesland van 16 juni 1955 geplaatst:

Alle Makkinga's woonden een korte dienst in het dorpskerkje bij, waar ds. Sangers voorging.

Verder maken de families Makkinga nog een tocht door de beide Stellingwerven.

Van 1955 tot 1959 predikant Hero Jan Bos.

De kerkenraad en kerkvoogdij van Makkinga c.a. kiest – nog vóór het vertrek van ds. Sangers – op de vergadering van 17 juni 1955 te Makkinga twee kandidaten, die beiden ter kennismaking in Makkinga en in Elsloo zijn geweest en er al een dienst hebben geleid. Dit betreffen kandidaat Johannes Adrianus Pieter Bongaards van Sneek en kandidaat Hero Jan Bos van Heemstede. Aanvankelijk heeft men niet zo veel verschil in beiden wat preek en gedrag betreft. Als men er verder over doorpraat, dan gaat de voorkeur toch wel uit naar kandidaat Bos, daar deze “verloofd is en eventueel gehuwd in de pastorie zou kunnen wonen, terwijl kandidaat Bongaards samenwoont met zijn moeder en niet verloofd is.”

Uiteindelijk besluit men “om over kandidaat Bos nadere inlichtingen in te winnen bij ds. Van Leeuwen te Eelde, waar kandidaat Bos als hulpprediker werkzaam is en hem en zijn verloofde uit te nodigen a.s. zondagavond 19 juni om tot een nadere kennismaking te komen.”

Op de gehouden vergadering op zondag 19 juni 1955 in de Verenigingskamer van Elsloo – waarbij ds. Bos en zijn verloofde welkom worden geheten door hoofdonderwijzer Abel van Rozen van Elsloo – geeft deze aan, na er eerst nog over te hebben gepraat en op velerlei wijze is kennism gemaakt, om tot daden te komen. Hij stelt voor “een toezegging van beroep uit te brengen op cand. Bos. Aldus wordt met algemene stemmen besloten. De hoop wordt op deze vergadering uitgesproken, dat kandidaat Bos zo spoedig mogelijk zal antwoorden zo mogelijk spoedig over te komen.”

A. van Rozen dankt hierna ds. Bos en verloofde “voor hun komst, waarna ds. Bos dankt voor het vertrouwen, betoond door deze toezegging van beroep.”

Op de vergadering van zondag 28 juni 1955 wordt de scheidende predikant ds. Sangers losgemaakt van zijn gemeente Makkinga-Elsloo en aan de consulent ds. D.C. van

der Linde van Oldeberkoop worden de doop-, lidmaten- en trouwboeken overgedragen.

Op de vergadering van zondag 18 september 1955 na de bevestigingsdienst van ds. H.J. Bos “te twee ure in de Ned. Hervormde kerk te Makkinga”, worden door dezelfde consulent de doop-, lidmaten- en trouwboeken overgedragen aan de “nieuwe herder en leraar” ds. Bos.

Van 1959 tot 1970 is de gemeente Makkinga-Elsloo wederom vacant.

Van 1970 tot 1973 parttime predikant Pieter Johannes de Ridder.

In 1973 wordt ds. De Ridder fulltime predikant van de gevormde Streekgemeente Frieslands End.

Bronnen:

J.H. Popping – Geschiedkundige aantekeningen over de Stellingwerven en omstreken, Oosterwolde 1920.

Otto Derk Jan Roemeling – Heiligen en Heren, 2013.

G.A. Wumkes – Stads- en dorpskroniek van Friesland.

Boekzaal der Geleerde Wereld, 1715-1925.

http://home.kpn.nl/~makkingancestors/makkinga_1700-1800.htm

Kerkarchief kerk Makkinga.

Kerkarchief kerk Elsloo.

<https://www.delpher.nl/>

<https://www.wiewaswie.nl/>

<https://dominees.nl>

Heden: 50 jaar Streekgemeente Friesland's End.

Eind 50'er jaren van de 20^e. eeuw is er al sprake van een eventuele combinatie van de kerken van Boijl met Elsloo of Makkinga-Elsloo ten tijde van ds. Hero Jan Bos. Ook is er gesproken over de combinatie Boijl met Elsloo en Oosterwolde c.a. met Makkinga, zo is te lezen in de notulen van 24 maart 1958. In 1959 zegt de scheidend predikant Bos om “het met Makkinga en Elsloo verder door te spreken en dringt nogmaals aan op meer samenwerking tussen de colleges van beide dorpen.”

In de vacante periode tussen 1959 en 1970 is ook gesproken over een werkverband Oosterwolde c.a., omvattende de gemeenten: Oosterwolde-Fochteloo, Appelscha, Haulerwijk, Donkerbroek-Haule, Olde- en Nijeberkoop, Makkinga-Elsloo en Boijl. Het is “gericht op nauwere samenwerking tussen deze dorpen, die steeds sterker op elkaar raken aangewezen”, zeggen de notulen van 16 april 1962. Maar consulent Gerrit Lijzenga, predikant van Bergum, “kijkt er meer naar om Makkinga-Elsloo in een groter pastoraal verband te brengen.” Na in bovengenoemde periode vacant te zijn geweest, komt in 1970 ds. Pieter Johannes de Ridder hier in de gemeente Makkinga-Elsloo als parttime predikant.

Op zondag 1 november 1970 vinden de bevestiging en intrede plaats in de kerk van Makkinga. De bevestiging geschiedt door consulent Hendrik Jan van Dijk, predikant van Oosterwolde-Fochteloo. Zijn tekstwoord is Mattheüs 13:3 “Zie, een zaaier ging uit om te zaaien.” Hij wijst er op, “dat geestelijke arbeid een antwoord verwacht van hen, temidden waarvan die arbeid wordt verricht.” Bij de intrede heeft ds. De Ridder als tekstwoord Romeinen 10:11 “Al wie op Hem zijn geloof bouwt, zal niet beschaamd uitkomen.” Verder zegt ds. De Ridder: “Pas je aan bij het bestaande en help uitbouwen bij hetgeen is gegroeid. En waar het goed loopt, geen veranderingen aanbrengen. Iedere gemeente heeft zijn eigen karakter. Iedere

‘gemeenteambtenaar’ (hetzij man of vrouw) heeft inspraak. Denk dus mee.”

Ds. De Ridder laat de Zondagsschool en het Zondagsschoolwerk in de gemeente starten. Ook wordt begonnen met schoolcatechisaties aan de scholen in Makkinga en Elsloo, de klassen 5 en 6.

De gesprekken over samenvoeging van kerken gaan ook door, maar al gauw haken de gemeenten van Oosterwolde-Fochteloo, Appelscha en Haulerwijk af. In de notulen van de Kerkenraad van Makkinga en Elsloo in de Verenigingskamer van Makkinga op maandag 13 maart 1972 wordt geschreven, dat de Service-dienst van “Kerk en Wereld” in een rapport aan het Convent van Predikanten het één en ander over de problematiek met betrekking tot de vorming van een streekgemeente met Boijl, Olde- en Nijeberkoop, Makkinga-Elsloo en Donkerbroek-Haule weet. Toch lijkt deze combinatie vrij moeilijk te zijn. “Je moet wel rekening houden met de structuur van het eigen dorp. Deze eigen structuur moet niet te veel geweld worden aangedaan”, zo wordt gezegd.

In de notulen van de gehouden vergadering in ’t Eupen Huus op maandag 16 april 1973 komt naar voren, dat de voorgestelde combinatie van de gemeenten Boijl, Olde- en Nijeberkoop, Makkinga-Elsloo en Donkerbroek-Haule kan betekenen, dat “het eigene verloren gaat”. Wel doet men het voorstel om daarbij een wijkindeling te maken: Wijk 1 bestaat dan uit de dorpen Donkerbroek, Haule, Makkinga en Nijeberkoop. Wijk 2 is met de dorpen Oldeberkoop, Boijl en Elsloo. Alleen de kerkenraden van Makkinga en Elsloo willen tegen dit voorstel wel ‘ja’ zeggen.

Vóór de volgende vergadering volgt, zijn in alle betrokken gemeenten avonden gehouden, waarop men instemming heeft gevraagd van alle betrokken leden betreffende de voorstellen. Dan volgt de vergadering van maandag 14 mei 1973 in ’t Eupen Huus in Elsloo met de vertegenwoordigers van de betreffende gemeenten. De uitslag van de eerder gehouden besprekingen bij de kerkenraden van de dorpen wordt op deze vergadering besproken. Het blijkt dat Donkerbroek-Haule er “nog niet

helemaal aan toe is de gedane voorstellen zonder meer te aanvaarden. Ook al voelde men in het algemeen veel voor samenwerking in groter verband”, zo schrijft de Nieuwe Ooststellingwerper van 20 mei 1973.

Wil Donkerbroek-Haule terugkeren bij de besprekingen, dan “op zeer korte termijn”, zo wordt nog gezegd. De andere gemeenten reageren wel positief op de voorstellen.

De 3 overgebleven gemeenten besluiten uiteindelijk om de vorming van een streekgemeente door te zetten, want Boijl is al een jaar vacant, Olde- en Nijberkoop al twee jaar en Makkinga-Elsloo heeft een parttime predikant.

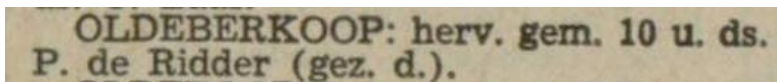
Donkerbroek-Haule komt er niet op terug om mee te doen en aan ds. De Ridder wordt gevraagd of hij predikant wil worden van deze te vormen streekgemeente met Olde- en Nijberkoop, Makkinga, Elsloo en Boijl, maar nu fulltime.

Ds. De Ridder antwoordt daarop, dat zijn gezondheid thans weer zodanig is, dat hij die taak op zich kan en wil nemen.

In deze streekgemeente blijft de zelfstandigheid bestaan en komt er naast de eigen kerkenraad, diaconie en kerkvoogdij, een streekkerkenraad, een streekdiaconie en een streekkerkvoogdij. Wat men zelf kan doen, doet men zelf en wat gezamenlijk kan, doet men gezamenlijk. Tijdens het genomen besluit wordt gesproken van “een verbinding van eigenheid en algemeen belang”, schrijft de Leeuwarder courant: hoofdblad van Friesland van 23 mei 1973.

Een uitnodigingsbrief van juli 1973 voor een eerste kerkdienst vertelt: “Er is al enige tijd sprake geweest van het vormen van een streekgemeente, zoals u allen wel bekend is. Met ingang van augustus a.s. zal dit een feit worden.”

Deze eerste gezamenlijke kerkdienst is in de kerk van Oldeberkoop op zondag 5 augustus 1973 met als voorganger ds. P.J. de Ridder:

OLDEBERKOOP: herv. gem. 10 u. ds.
P. de Ridder (gez. d.).

Ter ere van deze start is er op zaterdagavond 13 oktober 1973 in het jeugdgebouw 't Eupen Huus in Elsloo voor de jeugd boven 12 jaar van de dorpen Olde- en Nijberkoop, Makkinga, Elsloo en Boijl een feestprogramma met het artiestenpaar Ritsko en Poko met de Jolly Joker Show: dansnummers, disc-jockey shows met hedendaagse muziek en goochelkunst. Een enorme schare jeugd is er en het wordt een geslaagde avond. Een artikel in het Friesch Dagblad van vrijdag 19 september 2003 begint als volgt: "De naam 'Frieslands End' is destijds toepasselijk gekozen. Makkinga, maar vooral Boijl en Elsloo liggen letterlijk aan het voeteneind van de provincie, aan de zuidgrens van Ooststellingwerf."

In een notitie bij de vergadering van 16 augustus 1984 wordt o.a. terug geblikt op die "droom van 1973": de oprichting van de Streekgemeente Frieslands End. Bij punt 1.0 staat onder meer, dat de "gemeenschap rondom de levende Heer" een opdracht heeft, een doel: "Ga dan heen, maak alle volken tot mijn discipelen en doopt hen in de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest en leert hen onderhouden al wat ik U bevolen heb." Verder staat er, dat de gemeente geen doel in zichzelf is, "maar zoutend zout in de samenleving in het stukje Friesland, waar ze zich bevindt en wereldwijd. Haar hele bestaan is er op gericht om aan haar opdracht te voldoen. In het vertrouwen dat we op weg zijn naar de toekomst van de Heer en dat Hij met ons is, al de dagen."

Dit "beschrevene lijkt té mooi, té ver weg van onze werkelijkheid", staat er verder. "En toch ... toch dromen mensen van zo'n gemeenschap, vechten ze voor het behoud van hun gemeente, gaan ze verbanden aan met andere gemeenten om te kunnen blijven bestaan", omdat anders in dit stukje Friesland het zoutend zout zou ontbreken. Als gemeente is het "samen willen vieren, lezen, bidden en zingen, omdat men samen zoveel te delen heeft met de mensen om hen heen in Boijl, Elsloo, Makkinga en Olde- en Nijberkoop."

Op zondag 5 maart 1978 neemt ds. P.J. de Ridder afscheid van de Streekgemeente Frieslands End. Hij heeft de Streekgemeente Frieslands End bijna 5 jaar mogen dienen.

Met het vertrek van Ds. De Ridder treedt Jan Willem Lamberts, predikant van Oosterwolde-Fochteloo op als consulent. Dan neemt ds. Hendrik Derk Hendriks het beroep naar hier aan en wordt op zondag 25 februari 1979 in de kerk van Oldeberkoop bevestigd. Hij blijft hier tot 9 september 1984, want op die dag zou zijn afscheidsdienst zijn. Dat is wegens ziekte van hem niet doorgedaan. Wel gaat hij met emeritaat. Maar al twee jaar eerder, per 1 augustus 1982, is aan mevrouw da. Harmina Poelstra-Gunster van Wapserveen, bijstand in het pastoraat bij de Streekgemeente Frieslands End verleend. Dat zal zij blijven doen tot 1987.

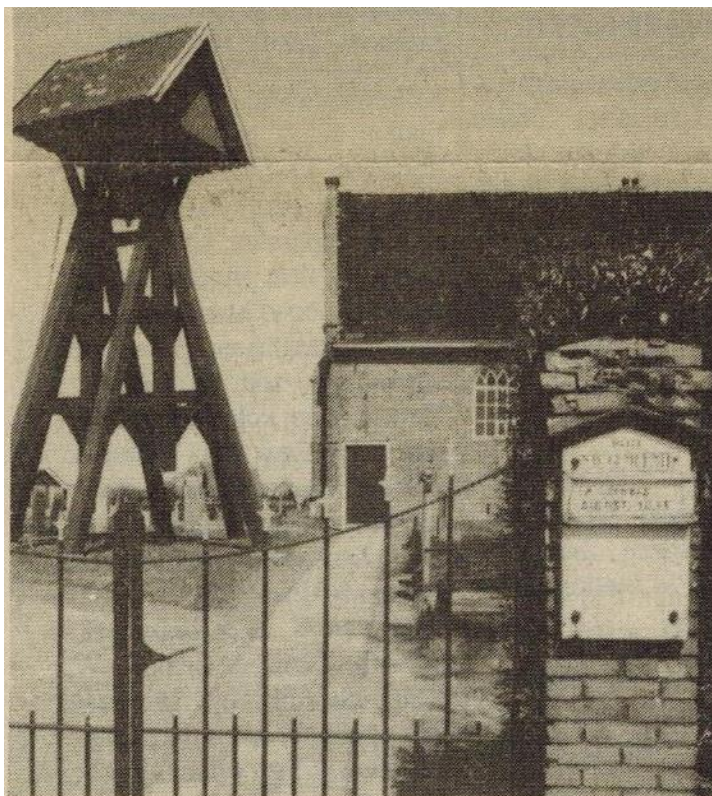
In 1984 is het lidmatenbestand van de Streekgemeente Frieslands End 224. Boijl heeft 63, Elsloo 30, Makkinga 40 en Olde- en Nijeberkoop 91 lidmaten.

In de periode na ds. Hendriks is de streekgemeente van 1984 tot 1987 vacant. Een moeilijke tijd voor de streekgemeente, maar op 19 juni 1984 zegt de Streekkerkenraad toch unaniem: "We blijven bij elkaar en we zullen er alles aan doen om weer een predikant te krijgen. Samen zullen we proberen om oplossingen te vinden, elkaar bemoedigend en elkaar niet loslatend." Maar ook financieel is het een moeilijke tijd, zo valt te lezen in de Leeuwarder courant: hoofdblad van Friesland van 8 november 1986. Na vele gehouden beraden, krijgt de streekgemeente van de 4 kerkdorpen in totaal fl. 150.000,-- tot fl. 200.000,-- van het 'Hervormd Evangelisatorisch Beraad', Orgaan van Bijstand van de Hervormde Synode.

In de vacante periode zijn achtereenvolgens Pieter Jacobus van der Vange, predikant van Oosterwolde-Fochteloo en F.W.G. den Arend, predikant van Appelscha hier consulent. Vanaf januari 1986 wordt de emeritus predikant Willem Jacob Kolkert van Appelscha ingeschakeld voor huisbezoek c.q. ziekenbezoek in Elsloo.

Nog in 1987 wordt ds. Pieter Bijlefeld beroepen, die dit beroep aanneemt en komt er een einde aan het werk wat de consulent ds. F.W.G. den Arend van Appelscha voor de Streekgemeente Frieslands End heeft gedaan. Hij zegt dat het "voor hem een drukke, maar ook een leuke tijd" is geweest.

De bevestigingsdienst van ds. Bijlefeld is op zondag 30 augustus 1987 in de kerk van Oldeberkoop. Hij wordt bevestigd door Albert Hendrik Weenink, predikant en wonende in Zwolle. De Nieuwe Ooststellingwerver van oktober 1987 schrijft, dat het kerkbestuur van de Nederlands Hervormde Gemeente in Boijl overweegt "om met ingang van 1988 voorlopig met de kerkdiensten in dat dorp te stoppen". Zij luiden in die zin de noodklok. Het kerkbezoek is in 1986 en 1987 tot een minimum gedaald. Er wordt geschreven dat het eigenlijk niet wat is om de kerkdeuren nog open te houden met maar een handjevol bezoekers.

Blijven de hekken van de kerk in Boijl in de toekomst op zondag gesloten?

Men gaat kijken naar alternatieven en de pas benoemde predikant Bijlefeld zegt niet afkerig te staan tegenover 'een koffie-ontmoeting', waarbij men kan praten over persoonlijke levens- of geloofsvragen. Mogelijk kunnen de gezamenlijke streekdiensten bijvoorbeeld in Boijl worden gehouden.

Aan het eind van het artikel wordt gezegd, dat het "nog slechts een voornemen" is.

Op zondag 29 november 1987 is er een interkerkelijke dienst in de Hervormde Kerk van Makkinga om 19.30 uur. Het thema is: "Heeft de kerk haar tijd hier gehad?" Voorganger is ds. Bijlefeld en er is een optreden van het duo Bolhuis.

In oktober 1988 verschijnt als nr. 1 een kerkblad voor de Streekgemeente Frieslands End. In dit eerste nummer wordt gemeld dat er een stijgende lijn zit in het aantal kerkbezoekers. Op zaterdag 29 juli 1989 tussen 1 en 5 uur 's middags vindt voor de eerste keer het Mini-kerkenpad plaats langs de kerken en klokkenstoelen van Boijl, Elsloo, Makkinga, Oldeberkoop en Nijeberkoop. Men kan de route in elk dorp beginnen. Het kerkblad no. 10 van september 1989 schrijft o.a., dat uit alle windstreken de mensen naar hun kerkjes zijn gekomen. Men komt met de auto of op de fiets en het zijn jongeren, maar ook ouderen die geïnteresseerd zijn. Op sommige momenten is de kerk in Oldeberkoop stampvol, zijn in Makkinga alle stoelen bezet met koffiedrinkende gasten, staat in Elsloo opeens een grote groep mensen om de klokkenstoel en komt in Boijl de heer Marks tijd tekort om alle vragen te beantwoorden.

In 1991 volgt een herhaling van dit Mini-kerkenpad. In 1997 is er ook een Mini-kerkenpad met een kleine 250

belangstellenden. Dan heeft men ook de gelegenheid om in Nijeberkoop de te restaureren klokkenstoel te bekijken.

In het Limburgsch dagblad verschijnt in 1990 een reeks verhalen met als titel "Dubbelgangers". Het zijn verhalen over plaatsen en wijken in Limburg, die dezelfde naam hebben als plaatsen elders in Nederland. Op 10 juli 1990 gaat het over het 'Friese protestantse Elsloo bij Steenwijk (met ds. Bijlefeld) en het Limburgse katholieke Elsloo bij Stein (met pastoor Creemers)'. Er staat ook een foto bij met ds. Bijlefeld voor de kerk van Elsloo.

● Dominee Piet Bijlefeld rijdt zich het laplazerus. Hier gefotografeerd voor het Nederlands Hervormde kerkje in Elsloo in de Friese streekgemeente Friesland-End.

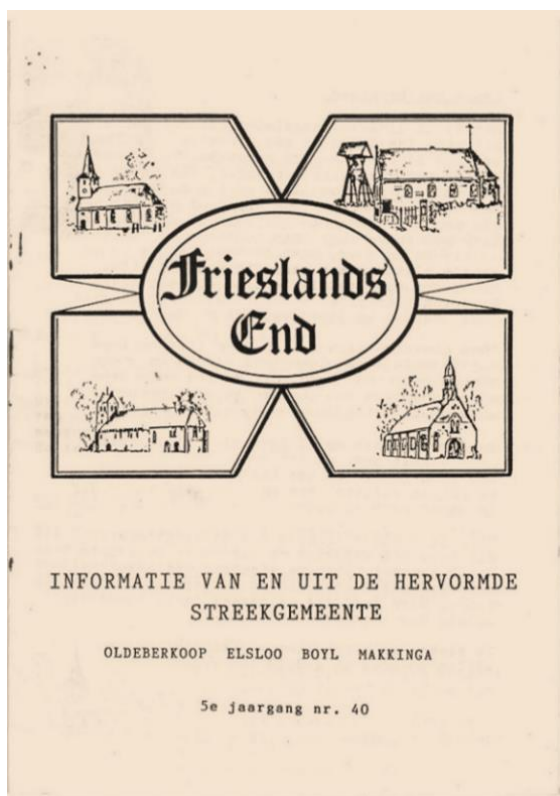
Foto: HARRY BLOKZIJL

Na afloop van de gezamenlijke Streekdienst van 23 februari 1992 in Oldeberkoop deelt ds. Bijlefeld mee, dat hij het beroep naar Amsterdam-Watergraafsmeer (parttime) heeft aangenomen. Op zondag 17 mei 1992 wordt in de kerk van Oldeberkoop in een dienst afscheid van hem genomen. Gelukkig is al wel per 1 oktober 1989 mevrouw Wylske Hartholt-van Dijk bij de Streekgemeente Friesland-End gekomen. Haar werk, omschreven als diaconaal werkster, zal bestaan uit ouderen-, jeugd- en kringwerk. De bedoeling is dat zij dit werk voor twee dagdelen per week doet. Verder staat er in het kerkblad, nr. 10 van september 1989: "Het woord 'diaconaal werkster' geeft aan, dat ik samen met de leden van

de Streekgemeente Friesland's End wil werken aan een gemeenschap, waar men oog voor elkaar heeft." Zij dient met veel inzet de streekgemeente en zorgt in de onrustige tijden van predikantswisselingen en vacatures voor de pastoraal zo broodnodige continuïteit, zo wordt over haar gezegd.

Op maandag 9 oktober 1989 vindt in de consistorie van Oldeberkoop een gemeenteavond plaats. Het thema is "Kerkverlating." Ds. Marten L. de Boer uit Oosterend zal die avond een inleiding hierover houden.

Met ingang van de 5^e. jaargang, nr. 40 van februari-maart 1993 siert de voorkant van het kerkblad een afbeelding van de kerken van Oldeberkoop, Makkinga, Elsloo en Boijl. Deze tekeningen van de vier kerken zijn gemaakt door Arjen Bos van Oldeberkoop.

In het kerkblad nr. 44 van oktober/november 1993 heeft mevrouw Wytske Hartholt-van Dijk dit blad geopend met "Langs 't kerkepad." Zij schrijft daarin onderstaand stukje over de gemeenten, die toen de Streekgemeente Friesland End vormden:

LANGS 'T KERKEPAD ...

In een van de buurdorpen hadden ze een tijdje geleden een gemeentezondag met als thema; 'Mensen als bomen' In onze gemeente kunnen we zulke mensen in elk geval verwachten, kijkt u maar eens naar de beginletters van de dorpen: Boyl, Oldeberkoop, Makkinga, Elsloo, en Nijeberkoop.

En om in deze beeldspraak te blijven, voor een boom is de streekgemeente nog vrij jong. Daarom kan zo'n boom best eens goed bewegen als er een stevige wind waait. Gelukkig als de boom dan in goede grond geworteld is, dan kan hij heel wat hebben.

Even belangrijk is het dat de takken omhoog wijzen, naar de Hemel.

Want dan pas kunnen we kerk zijn en met vertrouwen de toekomst tegemoet zien.

Op zondag 29 augustus 1993 leidt kandidaat Perdok van Utrecht de kerkdienst in de kerk van Boijl. Op 3 september 1993 is in de krant te lezen, dat hij is beroepen door de Streekgemeente Friesland End en een week later heeft hij dit beroep aangenomen.

Op 31 oktober 1993 vindt in een indrukwekkende dienst in de kerk van Oldeberkoop de bevestigings- en intrededienst plaats van ds. Peter Perdok als nieuwe predikant van de Streekgemeente Friesland End. Bijna 200 kerkgangers en gasten zijn getuige van deze bevestigings- en intrededienst. De dienst wordt geleid door da. Lydia A. van Ketel, stagebegeleidster van ds. Perdok vanuit de Leeuwenberg gemeente in Utrecht. Organist is de heer G. van der Voort. Voordat de eigenlijke bevestiging begint, wordt, naast gesproken woorden en zingen, het Bijbelgedeelte Deuteronomium 31:1-8 "Onderweg." gelezen.

Het is een indrukwekkende dienst en aan de handoplegging, een onderdeel van de bevestiging, wordt door 8 collega's aangesloten en een ieder spreekt zijn/haar bede uit.

Bij zijn intrede is het Bijbelgedeelte het Evangelie naar Johannes 15:9-17 "Wie kiest wie?"

Verder worden er liederen gezongen met woorden, berijmd op een bekende melodie.

Ds. Peter Perdok besluit zijn intredepreek met de woorden:

Een mens, die mij ontdekt,
ontraadselt en bemint,
vervult van zelfrespect,
geen schim die verdwijnt,
een onaantastbare.

Gods partner mag ik zijn,
hartverwarmend is Hij.
bezielt mij,
gelooft in mij,
hoopt op mij.

Na afloop van de dienst wordt ds. Perdok toegesproken door ds. Engel Jan Struif, mevr. Wytske Hartholt-van Dijk en da. Marianne Cornelia Engelina Oskam-van Zwol namens ringcollega's en Classis.

Voor de Streekkerkenraad nemen mevr. B. van der Zijl en mevr. W. de Boer het woord. Dit wordt afgesloten met een Stellingwerfs gedicht en het overhandigen van een verzameltekenboek, samengesteld door de zondags schoolkinderen van de streekgemeente.

In het restaurant 't Wapen, Oosterwoldseweg 5 te Oldeberkoop wordt de middag met een kopje koffie afgesloten.

In de weekkrant "Aanpakken" van 3 november 1993 staat een foto van de bevestiging van ds. Perdok:

● *De bevestiging van dominee Peter Perdok (rechts) gebeurde zondagmiddag door domina Van Ketel (links). Daar tussenin pastoraal medewerkster Wietske Hartholt.*

Na zijn bevestiging gaat hij op 7 november 1993 in een dienst in de kerk van Boijl voor. Maar ... 5 dagen later op 12 november wordt ds. Perdok opgenomen in het ziekenhuis van Groningen, waar hij in coma ligt.

Op zaterdagavond 4 december 1993 overlijdt ds. Perdok daar. Het kerkblad van de Streekgemeente Frieslands End spreekt over "gevoelens van verbijstering en verdriet om dit verlies. Het leek allemaal zo mooi: Frieslands End had weer een nieuwe predikant en ds. Perdok een eigen gemeente. En nu nog maar enkele weken later is het voorbij."

Mevrouw Wytske Hartholt-van Dijk zegt: "Hoewel veel mensen hem nog niet kennen, betekent het overlijden van dominee Perdok een enorme klap voor Frieslands End.

Het was een jonge predikant, waarvan we veel verwachting hadden. Ook dominee Perdok zelf was blij dat hij een eigen gemeente had.”

De afscheidsdienst is op donderdag 9 december 1993 in de Nederlands Hervormde Kerk te Bennekom. De dienst wordt geleid door ds. Ulbe Tjallingii en ds. Niek Scholten. De Schriftlezing is uit het Evangelie naar Johannes 15:9-17 “Wie kiest wie?” en is dezelfde als bij zijn intrededienst.

Op het lint van het bloemstuk van de Streekgemeente Frieslands End stond: ‘dag Peter’. In het kerkblad schrijft mevrouw Wytske Hartholt-van Dijk er nog bij n.a.v. het overlijden van ds. Perdok: “Ik zou hier aan toe willen voegen: We zullen je missen.”

In het kerkblad nr. 46 van december 1993/januari 1994 schrijft mevrouw Wytske Hartholt-van Dijk in ‘Langs het kerkepad’: “Het is stil in onze kerkelijke gemeente.

Naast de kerkdiensten zijn er dit seizoen nog weinig activiteiten van start gegaan.

De tijd waar we zo naar hadden uitgezien, de komst van de nieuwe dominee, is eerder een tijd van zorg geworden. We zijn geschrokken van het ziek zijn en het sterven van ds. Perdok. We voelen ons zo machteloos. En toch zijn we dat niet, want we kunnen bidden voor Frank Benkers en de familie Perdok. Als gemeente willen we rond hen staan en hen laten weten, dat we meeleven en zelfs een beetje mee-lijden.

Ondanks ons verdriet steken we in de kerk toch elke week een kaarsje meer aan.

Omdat we blijven geloven in dat Kind van Bethlehem,
Jezus van Nazareth,

Die ook Zoon van God genoemd wordt,

Heiland, visioen van Vrede,

Licht der wereld en nog veel meer.

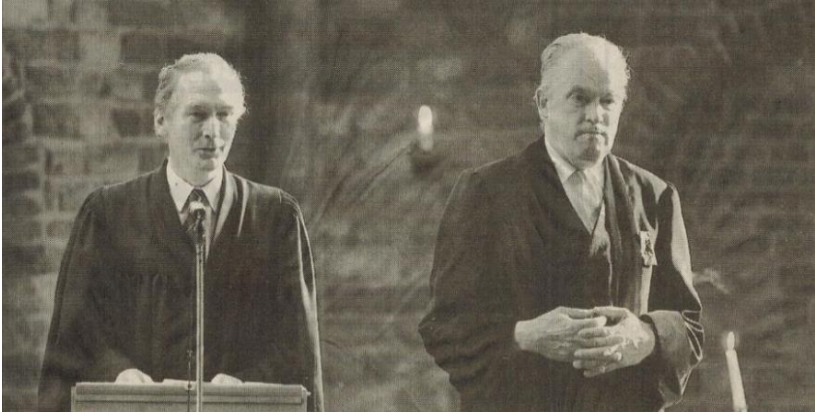
In ons duister wachten wij op Hem,

onze Heer, onze Redder, onze Reisgenoot.”

Van eind 1993 tot 1995 is de Streekgemeente Frieslands End vacant. In die tijd treedt ds. Engel Jan Struif van Oosterwolde

op als consulent. In 1994 wordt ds. Ary Franciscus Ulbe Braakman, kandidaat te Maartensdijk, beroepen, maar hij bedankt voor dit beroep.

Op zondag 19 februari 1995 doet ds. Jaap Dijkstra in een volle kerk van Oldeberkoop zijn intrede als parttime predikant.

● *Frieslands Ends nieuwe predikant Jaap Dijkstra (links) samen met dominee Engel Jan Struif uit Oosterwolde.*

Maar 2 jaar later laat ds. Dijkstra weten, dat hij zijn werk als predikant van de Streekgemeente Frieslands End niet langer kan combineren met zijn pastorale therapeutenpraktijk. Op zondag 28 september 1997 is in de kerk van Oldeberkoop zijn uittrededienst.

Vier maanden later, op zondag 1 februari 1998 vindt in een bomvolle kerk van Elsloo door de tijdelijk consulent ds. Henk Nekeman van Appelscha in samenwerking met pastoraal medewerkster mevrouw Wytske Hartholt-van Dijk de bevestigings- en intrededienst plaats van ds. Wobbe van der Veen. De schriftlezing is uit 1 Koningen 19:19-21 "De roeping van Elisa." en uit Lucas 9:57-62 "Het volgen van Jezus." Na de dienst is er in het Karkehuus gelegenheid tot verdere kennismaking met ds. Wobbe van der Veen.

*Van links naar rechts:
ds. Van der Veen, ds. Dijkstra en mevr. Hartholt-van Dijk.*

Maar nog in de loop van hetzelfde jaar 1998 ontstaan er verschillen c.q. bezwaren in de taakverdeling tussen hem en de pastoraal medewerkster. Deze laatste, mevrouw Hartholt-van Dijk, zou zich té veel op het gebied van de predikant begeven, zo schrijft de Nieuwe Ooststellingwerper van 9 september 1998 in een artikel met als kop “Kerkscheuring dreigt binnen Streekgemeente Frieslands End”.

Het Friesch Dagblad van 19 september 2003 schrijft dat destijds de te houden kerkdiensten om de beurt in de dorpen Boijl, Elsloo en Makkinga, de wekelijkse diensten in Oldeberkoop en slechts één keer per kwartaal een gezamenlijke kerkdienst, dit de drie dorpen Boijl, Elsloo en Makkinga geen goed heeft gedaan voor de onderlinge band. Dan is er in die periode ook nog de viering van het 25-jarig bestaan van de Streekgemeente Frieslands End. Dit zou plaatsvinden op zondag 27 september 1998 met eerst een kerkdienst in de kerk van Makkinga, daarna een reünie in het

dorps huis van Makkinga en worden afgesloten met een vesperdienst. Maar de reünie gaat niet door, omdat, zoals het in dezelfde Nieuwe Ooststellingwerver staat, “de belangstelling voor de geplande reünie erg klein was, omdat veel mensen die waren uitgenodigd om verschillende redenen niet in de gelegenheid zijn om te komen.

Onder deze omstandigheden was het uitgebreid vieren van dit jubileum ook niet zo gepast, vindt mevrouw Sarie Koek-Maassen achteraf. Het zilveren jubileum wordt nu soberder gevierd met het houden van twee kerkdiensten.”

In het kerkblad van Friesland's End, 11^e. jaargang, nr. 89 van september 1998 schrijft de voorzitter W.P. Boerop van de Streekkerkenraad hierover, dat ds. Wobbe van der Veen zich “in onze opvatting niet kan vinden en heeft daarop besloten uit te kijken naar een andere gemeente. Het is duidelijk dat onder deze omstandigheden het vieren van het 25-jarig bestaan van Friesland's End niet kan doorgaan. Een kleine troost daarbij is dat het aantal mensen van buiten dat zich voor de reünie had opgegeven, slechts zeer beperkt was. Zij krijgen persoonlijk bericht over de afgelasting. Ook in de media die eerder melding maakten van de reünie zal de afgelasting worden vermeld.”

En zo ontstaat er een definitieve scheuring: de verschillen in inzicht/beleid leiden ertoe, dat Olde- en Nijberkoop zich losmaakt van de Streekgemeente Friesland's End en met de beroepen dominee Wobbe van der Veen als zelfstandige gemeente per 1 juli 1999 verder gaat.

En als Streekgemeente Friesland's End gaan Makkinga, Elsloo en Boijl per 1 juli 1999 onder dezelfde naam verder met pastoraal medewerkster mevrouw Wytske Hartholt-van Dijk. De Nieuwe Ooststellingwerver van 24 september 2003 schrijft over deze situatie nog, dat goed is gekeken om het verschil van mening, emotioneel en zakelijk, zo snel mogelijk opgelost te hebben willen zien. “Naastenliefde en respect voor elkaar vierden toen hoogtij.” En dit blijken ook de pijlers voor de oplossing om in een kleinere vorm de samenwerking tussen Makkinga, Elsloo en Boijl voort te zetten. Tijdens de Startzondag van de Streekgemeente Friesland's End op zondag 19 september 1999 worden de woorden “Samen verder gaan”

dan ook gebruikt om dat aan te geven. En al gáát de Streekgemeente Friesland's End vol goede moed verder, het houdt wel in dat er een nieuw logo op de voorkant van het kerkblad moet komen. Dat is voor het eerst met onderstaande voorkant van nr. 94 van mei 1999:

Zoals al genoemd, "Samen verder gaan" is het thema van de Startzondag van de Streekgemeente Friesland's End op zondag 19 september 1999 met voorganger mevrouw Wytse Hartholt-van Dijk. In deze dienst kiest zij Mattheüs 26:1-16 "Jesus met kostbare olie gebalsemd." als schriftlezing, zorgt de Zondagschool voor een spel en zingt de Vrouwenvereniging enkele liederen. Ook levert de samenwerkende ZWO-groep (Zending, Werelddiakonaat en Ontwikkelingssamenwerking) een bijdrage. Over het "Samen verder gaan" schrijft zij in het kerkblad nr. 96 van september 1999 het volgende:

“Samen verder gaan. Met de nadruk op alle drie woorden. SAMEN dat is met elkaar, want we hebben elkaar nodig om verder te kunnen gaan. Ieder met zijn of haar gaven. VERDER want we zijn nog niet, waar we moeten zijn. Er moet nog veel gebeuren, ook in onze gemeente. We willen graag verder gaan met de activiteiten, die al gebeuren, maar we willen deze, zo mogelijk, verder uitbreiden. GAAN is een werkwoord dat we in de Bijbel vaak tegenkomen. Christenen werden vroeger al de mensen van de weg genoemd. Mensen, die op weg naar het Rijk van God onderweg tekenen hebben opgericht van dat Rijk, waar Jezus zoveel over vertelde. Zo willen we als de drie dorpen van Friesland's End verder gaan. Op hoop van zegen!”

Deze Startzondag kent een behoorlijke opkomst van gemeenteleden en een 40-tal aanwezigen blijft eten voor een maaltijd in het Karkehuus.

's Middags kan men een fietstocht langs de kerkgebouwen van Friesland's End maken.

De 'home' website van Friesland's End geeft de drie kerken onder een regenboog weer. Samen moedig voorwaarts blijven gaan.

Het is op zondag 1 juli 2001 als mevrouw Wytske Hartholt-van Dijk in de kerk van Boijl haar afscheidsdienst houdt, waarin zij zelf voorgaat. Maar zij hoeft er niet zelf heen te rijden. “Gezeten als een koningin in een Drentse kerkbrik arriveert zij in het bijzijn van haar man Johannes Hartholt” op deze zonovergoten zondag bij de kerk in Boijl. In de dienst zegt zij o.a.: “Alles heeft zijn tijd en zo komt er aan deze periode [bij Friesland's End] een eind. Voor mij was het fijn om dit werk te mogen doen.” Zij heeft ook altijd de verbinding met elkaar en de drie gemeenten gezocht. Naast mooie en goede dingen is zij ook verdriet op “het kerkenpad” tegen gekomen en kende haar werk ook tijden van dankbaarheid. Dan zegt zij nog in haar overdenkingsrede: “Men is geneigd om te zeggen dat alles beter is bij een ander, maar ‘Friesland's End’ is een kleine en kostbare gemeente van God met een tijd van zonschijn en een tijd van donkere wolken”, zo staat geschreven in een artikel over haar afscheid in de Nieuwe Ooststellingwerver van 4 juli 2001.

Na de dienst kan men in het dorpshuis De Tille nog even napraten en persoonlijk afscheid van het echtpaar Hartholt nemen. Al heeft mevrouw Wytske Hartholt-van Dijk dan afscheid genomen van de Streekgemeente Friesland's End, helemaal stoppen met werken doet zij niet. Zij gaat bijvoorbeeld in op verzoeken om in het pastoraat bij te springen en is nog werkzaam geweest in Appelscha en Oosterwolde. In Oosterwolde heeft zij aandacht voor het ouderenpastoraat met Rikkingahof als aandachtsgebied. Met dit laatste is zij in 2008 gestopt. Wel blijft zij nog in diensten voorgaan, maar ook daar komt een einde aan; het is op zondag 30 oktober 2011 als zij een allerlaatste kerkdienst leidt in de kerk van Makkinga.

Per 16 september 2001 treedt mevrouw Erica Plomp-den Uijl als pastoraal medewerkster in dienst bij de Streekgemeente Friesland's End. De bevestigingsdienst is op zondag 23 september 2001 om 10.00 uur in de overvolle kerk van Elsloo. Zij wordt bevestigd door ds. Reinder van der Woude van de SOW-gemeente Oosterwolde Fr.

Het vieren van het 30-jarig bestaan van de Streekgemeente Frieslands End vindt plaats op zondag 21 september 2003 in de kerk van Elsloo, terwijl het tevens de Startzondag van het nieuwe seizoen is. Het wordt aangekondigd in de Leeuwarder courant: hoofdblad van Friesland van 20 september 2003:

• Elsloo, dertigjarig jub. Frieslands End in kerk Elsloo, kerkdienst, koffiedrinken, lunch, optreden verteltheater, 10.00-15.00 uur.

Hierbij is “Liefde” het thema en de liturgie laat zien, dat mevrouw Erica Plomp-den Uijl de dienst indeelt in ‘ontmoeten’, ‘open gaan’ en ‘op weg gaan’. Het openingslied “Dit huis, een herberg onderweg” wordt in de kerk door een 90 belangstellenden gezongen. Het orgel wordt bespeeld door Philip Fey en de zondagschoolkinderen van Elsloo en Makkinga zingen gezamenlijk het lied “Een menselijk gezicht.”

In de Leeuwarder courant: hoofdblad van Friesland van 22 september 2003 schrijft Wiebe van der Hout een artikel over dit “Uitgesteld jubileum.” Hij schrijft daarin de volgende woorden, die mevrouw Plomp-den Uijl in haar preek o.a. heeft gesproken n.a.v. 1 Korinthiërs 13 “De liefde.” Zij zegt: “Ook wij [Frieslands End] hebben zwarte bladzijden in onze geschiedenis. We zijn nog maar met drie in plaats van vier kerken. En dat doet nog steeds pijn.” Maar – zo staat er in het kerkblad nr. 120 van september t/m november 2003 – “na de pijn van scheiding, is er een hernieuwde eenheid gegroeid. Men weet zich als streek bij elkaar betrokken en viert dat op zondag in één van de prachtige kerken. Door de week wordt bij talloze activiteiten diezelfde eenheid ervaren. Reden voor een feestje.”

Tegen het einde van de dienst wordt het lied “Lied om mee te gaan” gezongen.

Na de dienst is er koffie in de tent bij de kerk en er kunnen spellen van vroeger worden gedaan. Er is een optreden van

De Klaeterjaegers, een geheel verzorgde lunch en een optreden van Peter van Pagée Verteltheater Niels Holgersson. In het kerkblad van de Streekgemeente Frieslands End, nr. 121 van december 2003/januari 2004 schrijft een voor(bij)ganger een gelukwens naar aanleiding van het vieren van het 30-jarig bestaan van de Streekgemeente Frieslands End. Het is ds. Bijlefeld. Hij schrijft:

Gelukwens van een voor(bij)ganger.

Ik kijk het nog geregeld door, het herinneringsalbum dat ik kreeg bij mijn vertrek uit Frieslands End in 1992.

Kostelijk is dat, al die foto's, namen, gedichten en overpeinzingen van mensen met wie je al die jaren bent opgetrokken, in lief en leed. U moest eens weten hoe jammer mijn vrouw en ik het dan ook vinden, dat we niet van de partij kunnen zijn op 21 september, bij de viering van het 30-jarig bestaan van Frieslands End.

Maanden geleden al heb ik toegezegd om op dat weekend naar Zeeland te komen. We hopen dat het een fijne dag wordt. Wie weet zijn we er een volgend jubileum wél bij!

Of ontvangen we in de komende tijd al een uitnodiging om het feest van de algehele samenvoeging van de drie kerkgemeenten te komen meemaken?!

Laat ik me er maar niet mee bemoeien! Geregeld aan jullie denken, daar in Boijl, Elsloo en Makkinga, dat doen we in elk geval wél. Het waren prima jaren en via dit berichtje feliciteer ik iedereen van harte!

Door de werkgroep Bontje van der Zijl, Liane Russchen, Helmich Hammer en Erica Plomp-den Uijl wordt een boekje uitgegeven, waarin voor de jaren 2007-2012 het beleidsplan van de Protestantse Streekgemeente Frieslands End wordt beschreven. "Het richt zich in de eerste plaats op de streekgemeente en de dorpen, waarin wij wonen. Daarnaast is er aandacht voor de wereld. De kernwoorden zijn: openheid en saamhorigheid", zo is o.a. in het boekje te lezen.

In 2010 meldt het kerkblad nr. 162 van februari/maart 2010, dat “de stand van zaken voor de aanvraag tot een PKN-gemeente ons al geruime tijd bezighoudt” met het voorstel om tot één streekkerkenraad te komen, maar ieder dorp wel een eigen kerkenraad houdt en de 3 dorpen eerst ook nog financieel gescheiden blijven.

Het is 2½ jaar later als er in het kerkblad nr. 178 van september/oktober 2012 wordt geschreven, dat “na lang beraad, hebben wij als kerkenraden van de Hervormde gemeenten in Boijl, Elsloo en Makkinga het voornemen te gaan fuseren tot 1 PKN-gemeente.” Maar de algehele samenvoeging van deze 3 kerkgemeenten moet anno nu zijn beslag nog krijgen.

In 2013 bestaat de dorpskerk van Elsloo 100 jaar. Dit wordt op zondag 26 mei 2013 gevierd. Het begint al om kwart voor 9 's morgens met een ontbijt in het Karkehuus. Om 10.00 uur is er een dienst met voorganger mevrouw Erica Plomp-den Uijl. Muzikale medewerking is er van de groep Sinjael. Het thema is “Bouwen aan liefde” en er zijn twee Bijbellezingen. De eerste is Mattheüs 7:24-29 “Het bouwen van een huis op de rots.” en de tweede is 1 Korintiërs 14:26-33 “De samenkomst.” Na de dienst is er gelegenheid voor het drinken van een kopje koffie of thee met wat lekkers en een hapje en een drankje.

Op vrijdag 13 november 2015 verzorgt de tijdelijk pastoraal medewerkster mevrouw Dieneke Grit uit Smilde het openingsgebed bij het te houden stampotbuffet in de kerk van Makkinga.

Na een dankwoord van Annie van der Zijl worden er nog een aantal ronden bingo gespeeld met leuke prijzen om te kunnen winnen.

Op zondag 31 januari 2016 neemt mevrouw Erica Plomp-den Uijl (die zich soms al ziek moest melden) afscheid als kerkelijk werkster van de Streekgemeente Friesland's End. In deze dienst, waarin zij zelf voorgaat, is Fokke van der Woude

organist en is er muzikale medewerking van het Blazers Trio Laseur uit Baarn. Na de dienst is er gelegenheid om de heer en mevrouw Plomp een hand te geven en persoonlijk toe te spreken.

Een 3 maanden later wordt – na vanaf september 2015 het pastoraat in de streekgemeente al te hebben verzorgd – in de kerk van Boijl op zondag 24 april 2016 de bevestigingsdienst gehouden van de kerkelijk werker Dieneke Grit bij de Streekgemeente Frieslands End door da. Lieuwkje Crossen van Oosterwolde Fr. (Foto gekregen van Anne Slot van de redactie van het dorpsblad “Even bi’jpraoten” van Boijl, nr. 2 van 2016.)

In deze periode wordt jaarlijks in de kerk van Elsloo een poëziedienst gehouden. Verder is er o.a. een dienst gewijd aan Leonard Cohen: een bijzondere viering met uitleg en vertalingen van de voorgangers Jak Verwaal en Dieneke Grit met een selectie van live gezongen liederen door Mirjam Cornelisse en Henk Koorneef op zondag 4 maart 2018 in de kerk van Elsloo. En er is een Stellingwarver dienst in de kerk van Else met veurganger Jan Koops met als thema “Et waeter

klaert tegen de glazen dat et davert” op zondag 28 juli 2019.

En zo gaat het werk in de gemeenten door, samen met de kerkenraden van de dorpen en de kerkelijk werker Dieneke Grit. Er gebeurt veel, behoudens dan in coronatijd, toen geregeld geen diensten konden worden gehouden, maar wel diensten werden opgenomen en digitaal te bekijken waren. In die periode worden digitaal 45 Nieuwsbrieven Frieslands End verstuurd naar de diverse e-mailadressen. Gelukkig, die tijd is weer voorbij en gaat de streekgemeente verder met het houden van kerkdiensten, het jaarlijkse reisje, het stampotbuffet, er is een muziekgroep die een dienst invult en jaarlijks wordt in een dienst aandacht besteed aan de kinderen die de basisschool verlaten.

Verder zijn er de zomeravondwandelingen, de jaarlijkse Biddag en Dankdag, het vieren van het Heilig Avondmaal, de jaarlijkse Herdenkingsdienst van de overledenen in de dorpen Makkinga, Elsloo en Boijl en er is een lichtjesavond in de dorpen.

Ook mag niet onbenoemd blijven de kinderkerk en het houden van een activiteit voor de kinderen, zoals de jaarlijkse schoenendoosactie en onlangs ‘het maken van een taart met een gebaar’ door meer dan 30 kinderen in de kerk van Makkinga.

Denk ook aan de samenkomsten van de ‘jonge ouders’ en elk jaar de Startzondag en meer.

Dan is er de fusie Makkinga-Elsloo. Want met nog maar weinig ambtsdragers over, door vergrijzing en het teruglopend aantal leden – dus het zelf niet meer kan – neemt de Hervormde Gemeente van Elsloo de beslissing om te stoppen en op te gaan in die van Makkinga. Dit betekent, dat op zondag 29 december 2019 in de dorpskerk van Elsloo de laatste reguliere kerkdienst wordt gehouden met als voorganger ds. P.J.M.A. van Ool.

De opgerichte Stichting Het Karkehuus krijgt het beheer over de dorpskerk, de klokkenstoel en de begraafplaats van Elsloo om die voor het dorp te behouden.

Dan vindt op 17 oktober 2023 notarieel de fusie tussen de geloofsgemeenschappen Makkinga en Elsloo plaats in verband met het samengaan tot de Protestantse gemeente Makkinga-Elsloo.

Maar nu eerst op weg naar het 50-jarig jubileum van de Streekgemeente Friesland's End.

Wij zullen dit gaan vieren in een jubileumviering op zondag 29 oktober 2023 in de kerk van Makkinga, waarin mevrouw Dieneke Grit voorgaat en met medewerking van het koor Living Lord Singers uit Diever.

Na de jubileumviering wordt het boekje "50 jaar Streekgemeente Friesland's End: Verleden, Heden en Toekomst" gepresenteerd. Daarna is er gelegenheid om elkaar te ontmoeten met koffie/thee en gebak en een hapje en drankje.

Bronnen:

Kerkarchief kerk Makkinga.

Kerkarchief kerk Elsloo.

<https://www.delpher.nl/>

<https://www.wiewaswie.nl/>

<https://dominees.nl>

Krantenartikelen uit het privéarchief van Hendrik Betten met betrekking tot o.a. Nieuwe Ooststellingwerver, De Griffioen, Friesch Dagblad en Leeuwarder Courant.

Eigen archief van Jan Oosterhof, Makkinga.

www.frieslandsend.nl (voor foto's kerken Makkinga, Elsloo en Boijl).

www.tripadvisor.nl (voor foto kerk Oldeberkoop).

Voorkant jubileumboekje van Annieke Otten-Zantinge.

De nummering van het boekje met hulp van Lianne Goettsch.

Kerk- en informatieblad van en uit de Protestantse Streekgemeente Friesland's End.

Toekomst: hetgeen nog komt.

Eén dezer dagen is weer het kerkblad van de Streekgemeente Frieslands End uitgekomen. Het is nr. 243, het wordt een speciaal nummer, mede naar aanleiding van het komende 50-jarig jubileum.

Als je al deze 243 kerkbladen doorleest, besef je hoeveel activiteiten, reguliere kerkdiensten en bijzondere diensten en nog veel meer er in de afgelopen vijftig jaar zijn geweest. Laat dat een basis zijn om moedig voorwaarts te blijven gaan.

Wat de toekomst betreft: was er onlangs de fusie van de geloofsgemeenschappen van de Hervormde gemeenten Makkinga en Elsloo tot het samengaan in de Protestantse gemeente Makkinga-Elsloo, nu is het de droom en de hoop, dat Boijl zich op een gegeven moment hierbij zal aansluiten.

Laten we onze dankbaarheid naar God toe uitspreken voor hetgeen de Streekgemeente Frieslands End als 'zoutend zout' in deze hoek van Friesland en wereldwijd heeft betekend, nog betekent en in de toekomst zal betekenen.

En al is de streekgemeente niet groot in aantal, met wat er gebeurt en men organiseert, mogen wij als Streekgemeente Frieslands End met sámen kerkzijn en met jong én oud, moedig voorwaarts blijven gaan, in verbondenheid met onze God en met onze naaste. Dat we als beelddrager van Christus ook naar buiten toe gericht zijn en oog hebben voor wat er om ons heen gebeurt.

Mogen wij er vertrouwen in hebben, dat God het werk dat de Streekgemeente Frieslands End doet, zegent en blijft zegenen!

Vijftig jaar Streekgemeente Frieslands End begon met ds. P.J. de Ridder en aan het einde van de geschiedenis hiervan te zijn gekomen, wordt ook met hem geëindigd. Op maandag 10 november 1975 hield hij een toespraak bij '200 jaar Hervormde Kerk te Makkinga'.

Hij zegt bijna aan het eind van die toespraak, dat na één jaar predikantschap ds. Sangers in 1952 concludeerde:
“Er is reden tot dankbaarheid, maar er blijft zeer veel te wensen over.”

“Het zou”, zo zegt ds. De Ridder verder, “voor een christelijke gemeente ook de dood in de pot zijn als dit laatste niet het geval was! We houden in ieder geval de komende 100 jaar wel werk!”

Mogen wij als Streekgemeente Frieslands End - die nu 50 jaar bestaat – de wens hebben om óók de komende 50 jaar werk te houden!

Maar dit werk doen wij niet alleen. Daarom eindigt ds. De Ridder met vers 2 van Gezang 319 uit het Liedboek voor de Kerken, 1973:

Looft God, Hij stuurt het schip der kerk,
dat naar de morgen vaart.
Hij is de hartslag van ons werk,
Hij houdt het wel bewaard.

Het kerkbestuur van de Streekgemeente Friesland's End.

Van links naar rechts:

Annie van der Zijl, diaken Makkinga.

Catrien Visser, ouderling Makkinga.

Sierd Dolstra, diaken Boijl.

Anneke Knoppers, diaken Makkinga.

Hendri Derks, ouderling Boijl.

Minnie Diever, ouderling Boijl.

Dieneke Grit, kerkelijk werker.

Tiny Driehuyzen, ouderling Makkinga.

Arend Notenbomer, ouderling Makkinga.

Tjeerd Oenema, diaken Elsloo.

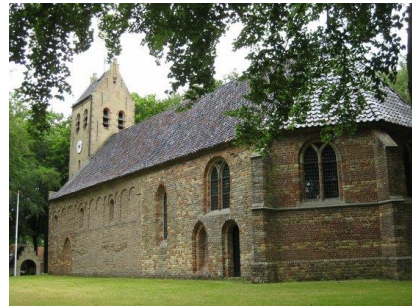
Boijl.

Elsloo.

Makkinga.

Oldeberkoop.